

Bijlagen

bij Beleidsplan Erfgoed in Noordoostpolder

2025 – 2030

Hierna volgen onderstaande bijlagen:

1. Participatieverslag
2. Proces voor aanwijzing van monumenten en beeldbepalende elementen

gemeente
NOORDOOSTPOLDER

Participatieverslag

Inwoners en organisaties binnen gemeente Noordoostpolder hebben meegedacht over de herijking van het Erfgoedbeleid. Dit gebeurde in de periode mei tot en met augustus 2025.

In mei 2025 is een klankbordgroep opgericht met vertegenwoordigers vanuit verschillende cultuurhistorische vrijwilligersorganisaties en inwoners uit de gemeente. Hierbij waren ook jongeren betrokken. Tijdens een bijeenkomst met deze klankbordgroep konden zij hun mening geven.

Daarna werd er breder geparticipeerd, namelijk door middel van een enquête onder alle inwoners van de gemeente. In deze bijlage leest u meer over de resultaten van het participatieproces.

Klankbordgroep

Het doel van de klankbordgroep was om vertegenwoordigers, vrijwilligers en inwoners uit het gebied te vragen naar hun mening over erfgoed in Noordoostpolder en de communicatie rondom het herijken. De input namen we mee in de ontwikkeling van het erfgoedbeleid.

Verdrag van Faro

Het is een bewuste keus van de gemeente Noordoostpolder om in deze participatie de vraag 'Wat is erfgoed' niet te stellen aan deskundigen of specialisten, maar aan de inwoners zelf. Hierdoor wordt invulling gegeven aan de intenties van het verdrag van Faro uit 2005, waarin de mens en de samenleving en hun relatie met erfgoed centraal staan. Het verdrag stelt dat erfgoed een functie kan hebben voor de samenleving. Niet alleen de historische plek zelf, het voorwerp, de traditie (etc.) is belangrijk, maar vooral ook de verschillende betekenissen en het gebruik ervan.

Met de klankbordgroep gingen we in op vragen als: Wat is erfgoed voor jou? Wat zijn volgens jullie de belangrijkste verhalen van Noordoostpolder? Wat maakt onze gemeente uniek? Hoe kijken jullie naar het beleven en beschermen van erfgoed? Ook is voorgelegd welke vragen over erfgoed we kunnen stellen aan de inwoners in de enquête en hoe we deze het beste kunnen verspreiden.

Betrokken organisaties en specialisten:

- Cultuur Historisch Centrum
- Stichting Canon De Noordoostpolder
- Erfgoedvereniging Bond Heemschut
- Afvaardiging bestuur 10 dorpenoverleg
- Inwoners die zich hebben aangemeld na 'Bodempraat' over erfgoed in theater 't Voorhuys (2024)
- Het Oversticht
- Afvaardiging bestuur Jongeren19NU

Enquête onder inwoners

Wij vroegen inwoners van gemeente Noordoostpolder naar hun mening over het erfgoed. Ruim 200 inwoners deden mee. Zij konden digitaal reageren op verschillende vragen en stellingen. De enquête werd verspreid via de sociale mediakanalen en de website van de gemeente. Daarnaast is deze ook gedeeld door verschillende organisaties die betrokken waren bij de klankbordgroep.

Verderop in deze bijlage ziet u een volledig overzicht van alle antwoorden uit de peiling.

Uitwerking Klankbordgroep 5 juni 2025

Wat is erfgoed voor jou?

Erfgoed in de Noordoostpolder wordt gezien als een dynamisch en veelzijdig begrip, dat zowel de fysieke inrichting als de gemeenschappelijke geschiedenis omvat. Erfgoed is wat we er met elkaar van maken. Belangrijke elementen zijn: Gebouwen en geschiedenis: oude gebouwen, pioniersverhalen, de erkenning van het belang van geschiedenis voor heden en toekomst. Dit omvat onder andere arbeiderswoningen, de Poldertoren, windmolens en dorpsfeesten. Het erfgoed van

de Noordoostpolder gaat over de oorspronkelijke fysieke inrichting (maakbaarheidsgedachte). Gemeenschappelijke identiteit: erfgoed vormt een basis voor gedeelde trots en identiteit. Het gaat over thuiskomen (herkenning), erfgoed voor de toekomst achterlaten en het is een fundament voor de inwoners.

Belangrijke verhalen

Volgens de klankbordgroep richten de belangrijkste verhalen van Noordoostpolder zich op de geschiedenis van de regio, van de IJstijd tot de opbouw van de polder na 1942. Specifiek wordt benoemd:

- **Historie van de polder:** de totstandkoming van de Noordoostpolder, de invloed van de ontwerpkeuzes en de verhalen van pioniers en de selectieprocedure van bewoners.
- **Cultureel erfgoed:** Schokland, Nagele, het Waterlab en Waterloopbos, vliegtuigcrashes uit de Tweede Wereldoorlog, groepjes boerderijen met erfsingel, singels en de specifieke architectuur van Nagele.

Erfgoedthema's en waardering

De klankbordgroep heeft aan de volgende erfgoedthema's waardes toegekend:

- **Architectuurhistorische en cultuurhistorische waarde:** 6 stemmen voor architectuur, 5 voor cultuurhistorie. Hierbij werd aangegeven dat de geschiedenis de basis moet zijn en dat we soms een andere invulling/functie kunnen geven aan gebouwen.

- **Leefbaarheid en toerisme:** 4 stemmen voor de waarde van erfgoed voor toerisme en recreatie.
- **Beleving en sociale aspecten:** 3 stemmen voor belevingswaarde, 2 voor feesten en sociale samenkomsten.
- **Gaafheid, nostalgie en esthetisch:** 1 stem voor elk van deze waardes.

Beleving van erfgoed

We vroegen de klankbordgroep: hoe zou je erfgoed willen beleven? Dit zijn de uitkomsten:

- **Educatieve activiteiten:** excursies, lesbrieven, een boek met verhalen, bezoeken van gebouwen of tentoonstellen van machines met bijbehorende verhalen voor groepen.
- **Monumenten en routes:** informatiepanelen bij monumenten, aansluiten bij monumentendagen en festivals en een website met verhalen over gebouwen en objecten ontwikkelen.

Bescherming van erfgoed

De klankbordgroep benadrukt de bescherming van de volgende locaties en gebiedskenmerken:

- **Belangrijke locaties:** Schokland, Nagele, Oud Kraggenburg, Espel, Creil, Kuinderbos en Voorsterbos.
- **Bescherming van gebiedskenmerken:** de karakteristieke landschappen en boerderijen met bijgebouwen, beplanting van landbouwwegen en historische elementen zoals het oude dorpsbeeld, schokbetonschuur, arbeidersblokken en de buitenwegen.

Uitwerking en resultaten enquête

Vraag 1: Jouw familie van buiten Noorddoostpolder komt langs: wat wil je aan hen laten zien/ waar ben je trots op in de gemeente?

Toelichting

Deze woordwolk laat zien welke plekken, gebouwen en landschappen inwoners van Noordoostpolder het meest bijzonder vinden en graag aan anderen laten zien. Hoe groter het woord, hoe vaker het genoemd is in de antwoorden.

Opvallend is dat **Schokland, de Poldertoren en het Waterloopbos** het vaakst worden genoemd. Dit zijn iconische plekken die niet alleen belangrijk zijn vanwege hun geschiedenis of erfgoedstatus, maar ook omdat ze symbool staan voor de unieke

ontstaansgeschiedenis van de polder. Ook andere locaties zoals **Nagele, de dijk, Emmeloord, boerderijen en natuurgebieden als het Kuinderbos en de Wellerwaard** komen duidelijk naar voren.

De woordwoik maakt zichtbaar dat inwoners trots zijn op het landschap, de pioniersgeest, de agrarische achtergrond en de bijzondere architectuur van Noordoostpolder. Het laat zien dat erfgoed hier niet alleen bestaat uit monumenten, maar ook uit verhalen, uitzichten en het gevoel van ruimte en verbondenheid met het land.

Deze visuele samenvatting helpt om snel inzicht te krijgen in wat mensen belangrijk vinden om te laten zien aan bezoekers en wat zij als het unieke karakter van hun gemeente ervaren.

Vraag 2: Immaterieel erfgoed bestaat uit tradities en gewoonten die van generatie op generatie worden doorgegeven. Welk immaterieel erfgoed vind jij belangrijk?

Toelichting

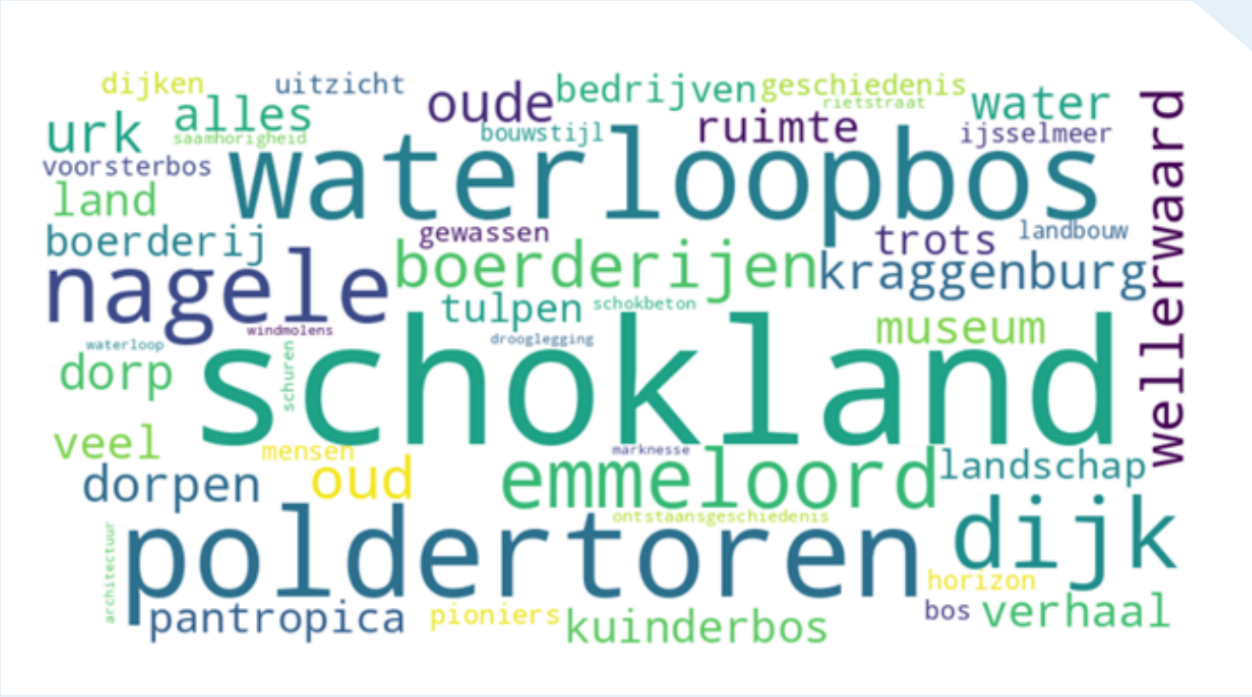
Deze woordwolk geeft in een oogopslag weer welke tradities, feesten en vormen van immaterieel erfgoed het meest leven onder de inwoners van de Noordoostpolder. Hoe groter het woord, hoe vaker het genoemd is in de open antwoorden van het onderzoek.

Opvallend is dat het **Pieperfestival** en de **dorpsfeesten** duidelijk centraal staan in het lokale erfgoedgevoel. Ook begrippen als **dijkfeest**, **pioniersgeest**, **vrijwilligerswerk** en

samenwerking komen sterk naar voren. Dit onderstreept het belang van saamhorigheid, gemeenschapszin en het vieren van de unieke geschiedenis van de polder.

Daarnaast zijn er verwijzingen naar specifieke plekken zoals **Schokland**. De woordwolk laat zien dat het erfgoed in de Noordoostpolder niet alleen bestaat uit tastbare monumenten, maar vooral uit verhalen, gewoonten en samen activiteiten organiseren.

Deze visuele samenvatting helpt om snel inzicht te krijgen in wat mensen belangrijk vinden om te behouden en door te geven aan volgende generaties.

Vraag 3: Welke specifieke gebouwen, historische plaatsen of culturele tradities in jouw omgeving zou je missen als ze er niet meer zouden zijn?

Er worden mooie antwoorden gegeven zoals de huisjes met het zeewaterpeil, of specifieke gebouwen zoals verschillende rijksmonumenten door de polder heen, de lichtjesroute, Fish Potato Run en de Rotterdamsche Hoek.

Vraag 4: Het verhaal van Noordoostpolder gaat over de historie, het ontstaan en het leven in de polder. Zou je meer willen leren over dit verhaal?

Noordoostpolder is niet alleen een uniek stuk Nederland, maar ook een bron van verhalen, herinneringen en trots. Uit de vele open

antwoorden blijkt een grote betrokkenheid bij het verleden, het heden en de toekomst van deze regio. Inwoners en betrokkenen willen het verhaal van de polder graag levend houden en delen, op manieren die aansluiten bij verschillende generaties en doelgroepen.

Educatie als fundament

Veel respondenten vinden het essentieel dat het verhaal van Noordoostpolder een vaste plek krijgt in het onderwijs. Niet alleen op basisscholen, maar ook op middelbare scholen zou aandacht moeten zijn voor de geschiedenis, het ontstaan en het leven in de polder. Er wordt gepleit voor lessen, projecten en gastlessen, waarbij niet alleen de technische kant van de drooglegging, maar juist ook de persoonlijke verhalen van pioniers, hun uitdagingen en successen centraal staan. Respondenten merken op dat leerkrachten van

buiten de polder vaak weinig kennis hebben van deze geschiedenis, waardoor het belang van overdracht via scholen extra groot is.

Museale en zichtbare beleving

Een veelgehoorde wens is de komst van een museum in Emmeloord, of uitbreiding van bestaande musea en exposities. Respondenten zien graag een plek waar het verleden en heden van de polder tastbaar en interactief beleefd kunnen worden. Ideeën variëren van permanente tentoonstellingen tot tijdelijke exposities, van rondleidingen tot audiotours en digitale ervaringen. Ook het verleden zichtbaar maken in de openbare ruimte wordt belangrijk gevonden: informatieborden, kunstwerken, QR-codes en routes langs betekenisvolle plekken worden vaak genoemd als manieren om het verhaal letterlijk en figuurlijk op straat te brengen.

Verhalen centraal, met ruimte voor nuance

De kracht van verhalen komt in veel antwoorden terug. Respondenten willen niet alleen de bekende pioniersverhalen horen, maar juist ook de minder bekende, persoonlijke en soms moeilijke kanten van het polderleven. Er is behoefte aan verdieping, aan het delen van verhalen over heimwee, niet kunnen aarden en de uitdagingen van het opbouwen van een nieuwe samenleving. Deze meerstemmigheid wordt gezien als een verrijking van het erfgoed en als een manier om het verhaal relevant te houden voor nieuwe generaties en nieuwe inwoners.

Moderne media en nieuwe vormen

Naast traditionele middelen als boeken, fotoboeken en publicaties, is er veel enthousiasme voor het gebruik van moderne media. Documentaires, podcasts, sociale media en online platforms worden gezien als manieren om het verhaal breed te verspreiden. Digitale rondleidingen, apps en interactieve websites kunnen het erfgoed toegankelijk maken voor een breed en divers publiek, ook buiten de regio.

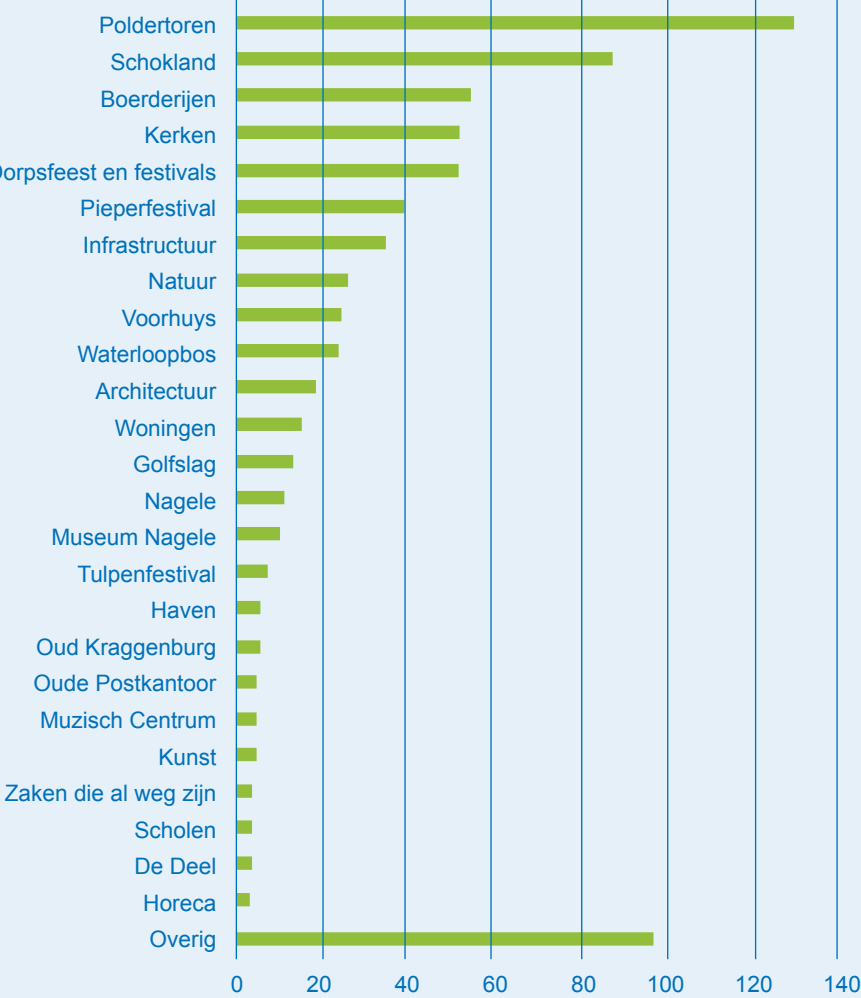
Samenwerking en toekomstgerichtheid

Respondenten benadrukken het belang van samenwerking tussen scholen, musea, culturele instellingen en de gemeente. Door samen op te trekken kan het verhaal van Noordoostpolder niet alleen behouden blijven, maar ook verder groeien en zich aanpassen aan de tijd. Er wordt gewezen op de potentie voor toerisme, het vestigingsklimaat en de trots van inwoners. Het verhaal van de polder wordt gezien als een verbindende factor, die bijdraagt aan de identiteit van de regio.

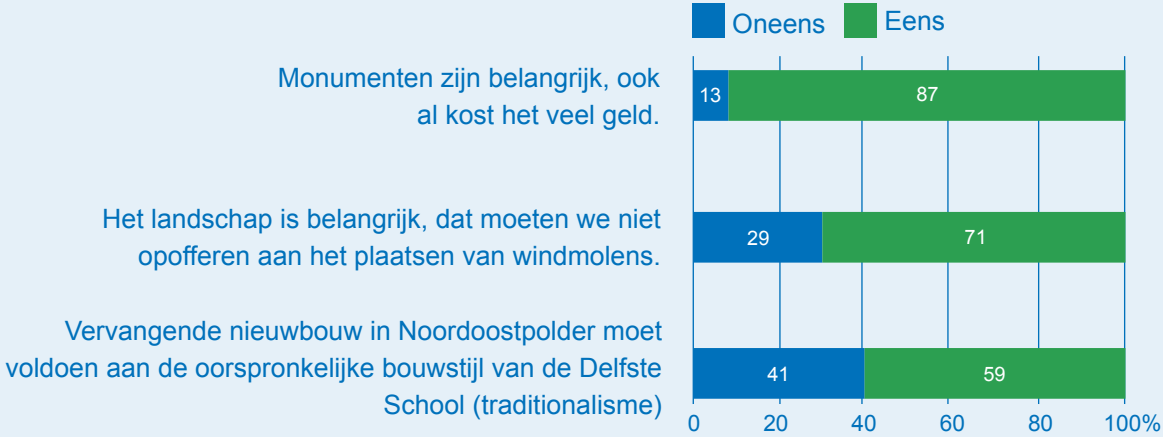
Samengevat:

De antwoorden laten zien dat het verhaal van Noordoostpolder breed leeft en dat er veel ideeën en energie zijn om dit erfgoed te bewaren en te delen. Er is behoefte aan educatie, museale en digitale beleving, zichtbaarheid in de openbare ruimte en ruimte voor persoonlijke verhalen. De gemeente wordt opgeroepen om hierin te investeren, samen te werken en ervoor te zorgen dat het verhaal van de polder een centrale plek krijgt in het dagelijks leven en de toekomst van de regio.

Antwoorden vraag 3

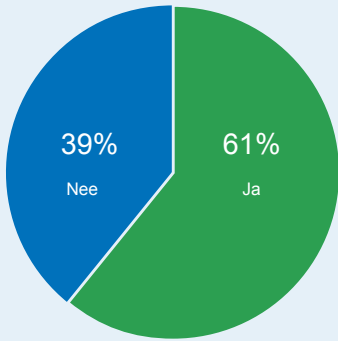

Vraag 5:

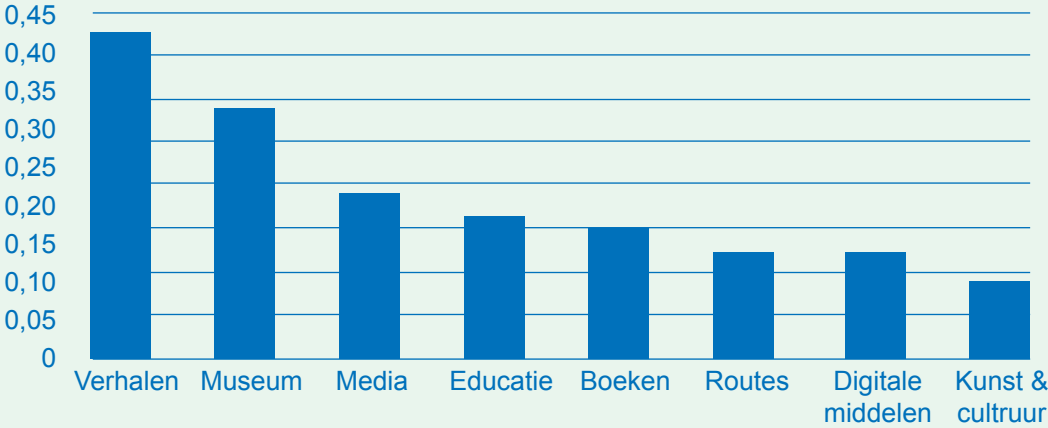

Vraag 6, stelling: Wil je dat er een nieuw museum komt over erfgoed in de gemeente?

“Een museum in Emmeloord of uitbreiding van bestaande musea wordt vaak genoemd om verhalen tastbaar te maken”

Antwoorden vraag 6:

Vraag 6: Waar en wat moet het museum laten zien? Zie visuele uitwerking op de pagina links.

- 1. Verhalen (53x genoemd)**
Respondenten hechten veel waarde aan verhalen over de pioniers, het ontstaan van de polder en persoonlijke geschiedenissen. Er is behoefte aan het bewaren en delen van deze verhalen, ook de minder bekende kanten zoals heimwee of moeite met aarden.
- 2. Museum (43x genoemd)**
Een museum in Emmeloord of uitbreiding van bestaande musea wordt vaak genoemd als wenselijke manier om het verhaal tastbaar en zichtbaar te maken. Suggesties variëren van permanente exposities tot interactieve belevingen.

- 3. Locaties (24x genoemd)**
Specifieke plekken zoals Schokland, Urk, Nagele en de Poldertoren worden vaak genoemd als betekenisvolle locaties waar het verhaal verteld kan worden.

- 4. Media (23x genoemd)**
Er is veel interesse in het gebruik van moderne media zoals documentaires, podcasts, YouTube en sociale media om het verhaal breed toegankelijk te maken.

- 5. Educatie (20x genoemd)**
Veel respondenten pleiten voor meer aandacht op basisscholen en middelbare scholen. Het verhaal moet onderdeel worden van het onderwijs, zodat kinderen er van jongs af aan mee in aanraking komen.

- 6. Boeken (19x genoemd)**
Boeken, brochures en publicaties worden genoemd als waardevolle bronnen. Eva Vriend en andere auteurs worden specifiek genoemd.

- 7. Routes (14x genoemd)**
Ideeën zoals stadswandelingen, fietsroutes en audiotours worden voorgesteld om het verhaal op locatie te beleven.

- 8. Digitale middelen (14x genoemd)**
Websites, QR-codes en apps worden genoemd als moderne manieren om informatie te ontsluiten en interactie te stimuleren.

- 9. Kunst en cultuur (11x genoemd)**
Theater, muziek, exposities en creatieve evenementen worden gezien als inspirerende manieren om het verhaal te vertellen en te beleven.

Vraag 8: Wat is volgens jou erfgoed in Noordoostpolder?

Erfgoed in Noordoostpolder is veelomvattend en uniek. Uit de antwoorden blijkt dat inwoners en betrokkenen erfgoed niet alleen zien als tastbare monumenten of oude gebouwen, maar juist als het totaal van verhalen, landschap, cultuur, architectuur, sociale structuren en de pioniersgeest die de polder heeft gevormd.

- 1. Het landschap en de maakbaarheid**
Veel respondenten noemen het landschap zelf als erfgoed: de rechte wegen, de verkaveling, de dijken, de boerderijen met hun singels en de kenmerkende openheid van het gebied. Noordoostpolder is een door mensenhanden gemaakt landschap, en juist die maakbaarheid – het idee dat alles ontworpen en aangelegd is – wordt als bijzonder en waardevol gezien. De polder is een levend bewijs van Nederlandse innovatie, samenwerking en doorzettingsvermogen.

- 2. Pioniersverhalen en sociale samenhang**
De verhalen van de eerste bewoners, de pioniers, worden breed gezien als essentieel erfgoed. Het gaat om hun moed, doorzettingsvermogen en het opbouwen van een nieuwe samenleving op nieuw land. Respondenten benadrukken het belang van het doorgeven van deze verhalen aan volgende generaties. Ook de sociale samenhang, het nabuurschap en de gemeenschapszin in de dorpen worden als immaterieel erfgoed gekoesterd. Tradities, feesten, verenigingsleven en het “niet lullen maar poetsen”-karakter zijn volgens velen typerend voor de polder.

- 3. Gebouwen, dorpen en architectuur**
Talloze gebouwen en plekken worden genoemd als erfgoed: de Poldertoren als baken en symbool, Schokland als Unesco-Werelderfgoed en herinnering aan het verleden vóór de drooglegging, Oud-Kraggenburg, Nagele met zijn bijzondere architectuur, de eerste boerderijen, arbeiderswoningen, schokbetonschuren, kerken, scholen en zelfs markante straten en pleinen. Ook de inrichting van de dorpen rondom Emmeloord, de barakken, de Oostenrijkse woningen en de typische bouwstijlen worden gewaardeerd als erfgoed.

4. Cultuur, tradities en verhalen

Naast het tastbare erfgoed is er veel aandacht voor cultuur en tradities: dorpsfeesten, het Pieperfestival, bloemencorso's, ringsteken, markten en het agrarische leven met zijn seizoenen en rituelen. Ook de verhalen over de drooglegging, de Tweede Wereldoorlog, de selectie van bewoners, en de ontwikkeling van de polder worden als belangrijk erfgoed gezien. Erfgoed is volgens velen niet alleen wat je kunt zien, maar ook wat je samen beleeft en doorvertelt.

5. Schokland als icoon

Schokland wordt verreweg het vaakst genoemd als hét erfgoed van Noordoostpolder. Het voormalige eiland, nu Unesco-Werelderfgoed, staat symbool voor de strijd tegen het water en de verbinding tussen verleden en heden. Ook andere plekken als het Waterloopbos, Urk, de poldertoren en markante boerderijen worden vaak genoemd.

6. Erfgoed als identiteit en inspiratie

Respondenten geven aan dat erfgoed in Noordoostpolder niet per se “oud” hoeft te zijn. Juist het feit dat alles relatief jong is, maakt het bijzonder: elk dorp, elke weg, elk gebouw is het resultaat van visie, samenwerking en pionierschap. Erfgoed is hier niet wat er was, maar wat samen is opgebouwd – en wat nog steeds in ontwikkeling is. Het vormt de identiteit van de regio en is een bron van trots en inspiratie.

7. Waarschuwing en oproep

Tegelijkertijd klinkt er zorg door over het behoud van erfgoed. Respondenten wijzen op het gevaar van sloop, vernieuwing zonder respect voor het verleden en het verdwijnen van karakteristieke gebouwen en details. Er wordt gepleit voor meer aandacht, bescherming en waardering van het bestaande erfgoed en voor het zorgvuldig omgaan met veranderingen.

Samengevat:

Erfgoed in de Noordoostpolder is volgens de respondenten een rijk en veelzijdig begrip. Het omvat het ontworpen landschap, de pioniersverhalen, de sociale samenhang, markante gebouwen, tradities, cultuur en het voortdurende proces van samen bouwen aan de regio. Het is een bron van identiteit, trots en verbinding – en verdient blijvende aandacht en zorg van de gemeente.

Vraag 9: Hoe vind je dat de gemeente zorgt voor het erfgoed?

De antwoorden laten een breed en soms kritisch beeld zien van het gemeentelijk erfgoedbeleid. Er zijn inwoners die waardering uitspreken voor initiatieven als de restauratie van de Poldertoren, het behoud van Schokland en de ondersteuning van verenigingen en culturele activiteiten. Tegelijkertijd is er bij veel respondenten zorg, teleurstelling en soms frustratie over het tempo, de visie en de uitvoering van het beleid.

1. Waardering voor behoud, maar zorgen over sloop en vernieuwing

Respondenten zijn blij met het behoud en de restauratie van iconen als de Poldertoren en Schokland. Ze zien dat de gemeente investeert in deze plekken en dat er oog is voor het belang van erfgoed. Toch overheerst bij velen het gevoel dat te veel karakteristieke gebouwen, straten en plekken verdwijnen door sloop en nieuwbouw. De sloop van de Rietstraat, het verdwijnen van oude boerderijen en het opvullen van open gebieden met woningbouw worden vaak genoemd als voorbeelden van verlies van identiteit en geschiedenis. Veel mensen vinden dat de gemeente te snel kiest voor economische of praktische oplossingen, ten koste van het unieke karakter van de polder.

2. Behoeft aan visie, beleid en kennis

Er klinkt een duidelijke oproep voor meer visie en deskundigheid bij het omgaan met erfgoed. Respondenten missen een samenhangend beleid en vinden dat de gemeente te weinig oog heeft voor de waarde van het geheel: niet alleen losse gebouwen, maar juist het ensemble van landschap, dorpen, architectuur en verhalen maakt Noordoostpolder bijzonder. Er wordt gepleit voor aanwijzen en beschermen van meer erfgoed, ontwikkelen van beleid samen met inwoners en experts en investeren in kennis en handhaving.

3. Gemengde ervaringen met communicatie en participatie

Sommige inwoners ervaren goed contact met de gemeente en waarderen de steun aan verenigingen, dorpsbelangen en culturele initiatieven. Anderen vinden dat de gemeente te weinig luistert naar bewoners,

te laat of onvoldoende communiceert over plannen en te weinig gebruikmaakt van de kennis en betrokkenheid in de samenleving. Participatieavonden worden soms als “moetje” ervaren, waarbij de inbreng van inwoners niet altijd serieus wordt genomen.

4. Onvoldoende aandacht voor het geheel en de dorpen

Meerdere respondenten geven aan dat het beleid zich vooral richt op enkele iconen (zoals de Poldertoren en Schokland), terwijl de dorpen, hun historie en het landschap naar de achtergrond verdwijnen. Er is behoefte aan meer aandacht voor behoud van het landelijke karakter, de oorspronkelijke dorpsstructuren en het agrarische erfgoed. Ook wordt gepleit voor het beschermen van openheid en groen in en rond Emmeloord.

5. Positieve ontwikkelingen, maar ruimte voor verbetering

Er zijn ook positieve geluiden: sommige respondenten zien dat de gemeente elk jaar beter wordt, dat er meer aandacht komt voor erfgoed en dat initiatieven als routes, informatievoorziening en toerisme zich ontwikkelen. Toch vinden velen dat het beleid ambitieuzer, pro-actiever en trotser mag zijn. Er is behoefte aan meer middelen, meer

samenwerking met eigenaren en organisaties en meer zichtbaarheid van erfgoed in het dagelijks leven.

6. Kritiek op tempo, prioriteiten en uitvoering

Een deel van de inwoners is uitgesproken kritisch: zij vinden dat de gemeente te weinig doet, te laat reageert of verkeerde keuzes maakt. Er is teleurstelling over het verdwijnen van karakteristieke plekken, het gebrek aan bescherming van ensembles en het uitbesteden van taken aan partijen zonder voldoende kennis. Ook wordt gewezen op het belang van het verhaal van de polder als geheel en niet alleen van losse objecten.

Samengevat:

De inwoners van de Noordoostpolder waarderen de inzet voor iconische plekken als de Poldertoren en Schokland, maar maken zich zorgen over het verlies van karakteristieke gebouwen, dorpsstructuren en het unieke landschap. Er is behoefte aan meer visie, beleid, kennis en samenwerking en aan een bredere, pro-actievere en trotse benadering van erfgoed. De gemeente wordt opgeroepen om niet alleen te behouden wat er is, maar ook te investeren in het verhaal, de identiteit en de toekomst van de polder.

“Schokland wordt verreweg het vaakst genoemd als hét erfgoed van Noordoostpolder”

Proces

voor aanwijzing van gemeentelijke monumenten en beeldbepalende elementen

Om een lijst met potentiële gemeentelijke monumenten op te stellen, worden de volgende stappen doorlopen.

1. Inventariseren

Bestaande lijsten met panden / objecten / gebieden die mogelijk in aanmerking komen, zijn hiervoor de basis. Deze lijsten kunnen nog worden aangevuld met voorstellen uit cultuurhistorische organisaties. Zij dragen deze panden dus aan als attentie, als voordracht. Ook leggen we contact met maatschappelijke groeperingen met de vraag wat voor hen de belangrijkste identiteitsdragers zijn. Dit

is een uitwerking van het verdrag van Faro waarin de relatie wordt gelegd tussen erfgoed en mens en samenleving.

2. Waarderen

De panden die volgen uit de inventarisatiefase (stap 1) worden alle getoetst aan dezelfde criteria. Daardoor ontstaat een transparante wijze van beoordelen. Bij het rijk en bij vrijwel alle gemeenten worden hiervoor de volgende criteria gebruikt:

- Cultuurhistorische waarde. In hoeverre is het object van belang voor de (ontstaans) geschiedenis van de gemeente?

- Architectuurhistorische waarde. In hoeverre is het pand een herkenbaar voorbeeld van een toonaangevende bouwstijl, of het werk van een bekende architect?
- Situering. Hoe belangrijk en beeldbepalend is het pand door zijn ligging?
- Gaafheid. In hoeverre is het pand sinds de bouw ingrijpend gewijzigd?
- Zeldzaamheid. Is het object zeldzaam, of zijn hiervan vele voorbeelden te vinden in de gemeente?

Uit het participatietraject is naar voren gekomen dat de klankbordgroep de cultuurhistorische waarde en de architectuurhistorische waarde de belangrijkste criteria vindt.

Vaak wordt bij monumenten gerefereerd aan 'het verhaal van Noordoostpolder'. Daarom is het goed om aan bovenstaande algemene criteria enkele aspecten toe te voegen die belangrijk zijn voor Noordoostpolder. Dat zijn wat meer subjectieve aspecten die de belevingswaarde en de identiteitswaarde naar voren brengen. Uit de participatie kwamen de volgende thema's naar voren:

- Watererfgoed (zowel de objecten die verband houden met de inpolderingsgeschiedenis als overige objecten zoals bruggen, loswal, sluizen en sluiswachterswoning);
- Agrarisch erfgoed;
- Het verhaal van Noordoostpolder (objecten die de beleving van het pioniersverleden, het ontstaan en de opbouw van Noordoostpolder tonen).

Bovenstaande algemene criteria en specifieke thema's zijn te verwerken in een puntensysteem waarbij elk potentieel gemeentelijk monument een score krijgt.

3. Selecteren

Uit de score van de potentiële gemeentelijke monumenten komen de objecten met een hoge, gemiddelde en een lage score naar voren. Daarna kunnen grenswaardes worden bepaald.

Fictief voorbeeld:

Uit de inventarisatie (fase 1) volgen 250 panden. Deze worden allemaal beoordeeld op basis van de criteria. De panden krijgen een score tussen 5 en 20 punten. Het resultaat zou kunnen zijn dat

grenswaardes worden bepaald op 15 en 10 punten. Alle panden met een score van 15 punten en hoger worden aangewezen als gemeentelijk monument; bijvoorbeeld 50 stuks. Alle panden met een score tussen 10 en 15 punten worden aangewezen als beeldbepalend pand; bijvoorbeeld 50 stuks. Alle panden met een score lager dan 10 punten krijgen geen status.

Nadat de selectiefase is afgerond, kan de uitvoering starten van het aanwijzingstraject conform de procedure in de Verordening Fysieke Leefomgeving hst 7. Het aanwijzen van monumenten is een bevoegdheid van het college. Onderdeel van de aanwijzingsprocedure is een participatietraject en het juridische traject van zienswijze, bezwaar en beroep door belanghebbenden.

COLOFON

December 2025

Gemeente Noordoostpolder
Bureau Helsdingen
Vonc

Beleidsplan Erfgoed in Noordoostpolder

2025 – 2030

gemeente
NOORDOOSTPOLDER